

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2009

Svatopluk Trčka

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Prevence kriminality na základních a středních školách
v regionu Znojmo**

BAKALAŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. František Šnitr

Vypracoval:

Svatopluk Trčka

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Prevence kriminality na základních a středních školách v regionu Znojmo“ zpracoval samostatně a použil jen zdroje uvedené v seznamu použité literatury.

Brno 30. března 2009

.....

Svatopluk Trčka

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Františku Šnitrovi za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat své manželce za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce, a které si velice vážím.

Svatopluk Trčka

OBSAH

Úvod	3
I. Teoreticko metodologická část	
1. Teoretická východiska	8
1.1 Kriminalita	8
1.2 Kriminalita mládeže	8
1.3 Prevence kriminality	10
1.3.1 Struktura prevence kriminality	11
1.3.2 Úrovně preventivních aktivit	12
1.3.3 Způsob organizování prevence kriminality	14
1.4 Minimální preventivní program	15
2. Pojetí prevence kriminality v České republice	17
2.1 Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011	17
2.2 Principy Strategie prevence kriminality	19
2.3 Cílové skupiny	20
2.4 Systém prevence kriminality	20
2.5 Spolupráce škol s Policií ČR při prevenci kriminality	21
3. Prevence kriminality v regionu Znojmo	24
3.1 Cíle preventivní politiky města Znojma	24
3.2 Komplexní program primární prevence	25
3.3 Priority a úkoly Komplexního programu primární prevence	26
3.4 Realizace programu	27
II. Analytická (aplikační) část	
4. Průzkum stavu prevence kriminality v regionu Znojmo	30
4.1 Instituce a programy primární prevence v regionu Znojmo	30
4.2 Rozhovor s manažerkou prevence kriminality	33
4.3 Rozhovor s preventistou Policie ČR Znojmo	35
4.4 Metodika průzkumu	36
4.5 Struktura dotazníku	36
4.6 Popis zkoumaného vzorku	37
4.7 Analýza a vyhodnocení jednotlivých odpovědí	38
Závěr, ověření hypotéz	41
Resumé	43
Anotace	44
Klíčová slova	44
Annotation	44
Keywords	44
Seznam použité literatury	45
Seznam příloh	47

Úvod

Kriminalita je celosvětový problém, který se dotýká všech členů společnosti. Každý z nás se jistě ve svém životě dostal do situace, v níž se stal obětí popřípadě svědkem protiprávního jednání. Průzkumy vnímání pocitu bezpečí občany svědčí o tom, že nejčastěji se lidé obávají různých typů krádeží. To zcela souhlasí i s výstupy od Policie České Republiky, podle kterých právě majetková kriminalita představuje největší objem páchané trestné činnosti.

Nedílnou součástí kriminality jako celku je i kriminalita mládeže. V posledních letech se začínají objevovat některé její agresivnější projevy, vyžadující větší pozornost ze strany odborníků, působících v oblasti prevence i aplikační praxe. Nejedná se často již jen o drobné výtržnosti, poškozování cizího majetku, drobné krádeže a ublížení na zdraví v rámci dětských her, ale i o promyšlené, řádně naplánované a připravené delikty, které by bylo u dospělého možné kvalifikovat jako trestné činy krádeže, loupeže, ublížení na zdraví a podobně.

Každý z nás strávil část svého života ve škole. Ta je považována za druhý hlavní sociální systém, který je odpovědný za socializaci mládeže. Nejen že nás učí a vzdělává, ale i vychovává, vštěpuje nám určité normy, hodnoty, učí nás žít v harmonii se svým okolím i sebou samým. Je místem, kde by neměl být prostor pro negativní jevy, jako je sobeckost, závislosti a násilí. Společnost se právě těmito lidským projevům snaží předcházet prevencí. Ve školách jsou to konkrétně jevy, jako je šikana, záškoláctví, vandalismus, drobné krádeže, omamné psychotropní látky, patologické hráčství, kouření a další. Právě těmito jevům mají školy a školská zařízení předcházet, nebo je alespoň minimalizovat plněním promyšlených a propracovaných preventivních programů, jejichž strategií je výchova ke zdravému životnímu stylu, rozvoj a podpora kladných sociálních vztahů. Žáci ve škole by měli být vhodně motivováni a mělo by jim být poskytováno uspokojení z dosaženého výkonu. Tyto podmínky však škola naplňuje pouze u bezproblémových dětí, jelikož školy jsou modelovány spíše pro potřeby společnosti, než pro potřeby jedince. Problémem jsou žáci s nízkým IQ, špatným vztahem ke škole a vzdělávání.

Prevence kriminality jako pojem nebyla doposud jednoznačně vymezena a její definice jsou různé. Prevenci kriminality definuje Ministerstvo vnitra České republiky jako „*soubor nerepresivních opatření, tedy veškeré aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty směřující k předcházení páchaní kriminality a snižování obav z ní. Patří sem opatření, jejich cílem či důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality a jejich následků, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí, nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů.*“

(<http://web.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy/1.1.htm>)

Pro svoji závěrečnou práci jsem si zvolil téma **Prevence kriminality na základních a středních školách v regionu Znojmo**. Toto téma jsem volil ze dvou důvodů. Jednak proto, že pracuji jako policista, a v minulosti jsem se podílel na dokumentaci a objasňování kriminality na školách, ale i proto, že jsem rodič dítěte v předškolním věku a není mi lhostejné, jakým způsobem bude škola chránit mé dítě před kriminalitou a dalšími nežádoucími vlivy.

V teoretické části se budu snažit popsat kriminalitu páchanou dětmi a mladistvými, nastíním strategii prevence kriminality v České republice, prevenci kriminality v regionu Znojmo a zaměřím se na program prevence kriminality, který je již třetím rokem realizován ve znojmském regionu. Tento projekt se nazývá „**Komplexní program primární prevence – preventivní programy pro školy znojmského regionu**“. Každé dítě na Znojmsku projde v průběhu školní docházky různými preventivními programy, jako například protidrogovými, dopravními, ekologickými, ale také besedami na téma prevence kouření, obchodování s lidmi či domácí násilí. Jde o dlouhodobý systematický projekt Města Znojma určený žákům a studentům základních škol, středních škol a středních odborných učilišť znojmského regionu. Zakládá se na realizaci odborných preventivních programů na školách a školských zařízeních, koordinaci činnosti státních i nestátních institucí zabývajících se primární prevencí a systematickým rozvržením programů tak, aby preventivním působením prošli žáci postupně plynule po celou dobu školní docházky.

Stěžejní částí je praktická část, kde provedu empirické šetření, uskutečněné na všech středních školách ve Znojmě, kde chci zkoumat právě naplnění základních cílů

Komplexního programu primární prevence. Tímto cílem je, aby každé dítě v průběhu školní docházky prošlo plynule různými preventivními programy. Dalším záměrem je koordinovat primární prevenci ve školách a školských zařízeních tak, aby nedocházelo k dublování programů, kdy dítě stejný typ programu absolvuje dvakrát, či vícekrát.

V této souvislosti vyslovuji tedy dvě základní nosné **hypotézy** celé práce:

Hypotéza č. 1

Předpokládám, že každé dítě v regionu Znojmo v průběhu základní a středoškolské docházky projde alespoň jedním preventivním programem v rámci projektu „Komplexní program primární prevence – preventivní programy pro školy znojemského regionu“.

Hypotéza č. 2

Předpokládám, že projekt „Komplexní program primární prevence - preventivní programy pro školy znojemského regionu“ je koordinován tak, že nedochází k nadměrnému dublování jednotlivých programů a dítě v průběhu školní docházky neprochází vícekrát jedním typem preventivní přednášky.

Pro potvrzení či vyvrácení těchto hypotéz použiji empirické metody ze sociologických výzkumů, zejména dotazníkovou metodu, vlastní poznatky, zkušenosti a také rozhovory s manažerkou prevence kriminality Městského úřadu ve Znojmě a lektorem, který má na starosti preventivní programy za Policii ČR Znojmo.

Součástí mé práce bude v neposlední řadě také studium dostupné literatury na předmětné téma a její obsahová analýza. Při studiu a zpracování daného tématu použiji jako informační zdroje zejména Trestní zákon a Trestní řád, pokyny Policejního prezidenta ČR a metodiky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Usnesení vlády České republiky ze dne 15. října 2007 č. 1150 ke Strategii prevence kriminality na léta 2008 až 2011, Strategii prevence kriminality Jihomoravského kraje zpracovanou Krajským úřadem Jihomoravského kraje, internetové zdroje, literaturu, zabývající se kriminalitou a prevencí kriminality a další.

V rámci odborné stáže, kterou jsem vykonal na Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Městského úřadu Znojmo, jsem se aktivně zúčastnil dvou přednášek, a to na přednášce na Středním odborném učilišti ve Znojmě na téma Právní vědomí a přednášce na Základní škole Znojmo Přímětice na téma preventivního programu Městské policie Znojmo - bezpečné chování a ochrana majetku.

Přál bych si, aby má závěrečná práce mohla být následně využita kompetentními osobami, zabývajícími se prevencí kriminality na školách a přispěla k rozšíření informovanosti o primární prevenci ve znojemském regionu. O výsledek mého šetření na školách již projevila zájem koordinátorka prevence kriminality při Městském úřadu ve Znojmě a preventista Policie ČR, územního odboru vnější služby Znojmo. Po zpracování a vyhodnocení zjištěných údajů jim bude výsledek poskytnut.

I. Teoreticko – metodologická část

1. Teoretická východiska

Záměrem této části je upřesnění obsahu jednotlivých výchozích pojmů, které budou v této práci použity. Pokládám to za nutné zvláště u pojmů kriminalita, kriminalita mládeže, prevence kriminality a minimální preventivní program.

1.1 Kriminalita

Kriminalita je závažný sociální jev, který svým negativním působením narušuje životní podmínky lidí ve společnosti. Úzce souvisí s dalšími sociálně patologickými jevy, kterými jsou například různé formy závislostí, šikana, extremismus, záškoláctví a další. Kriminalita i ostatní sociálně rizikové jevy jsou velmi úzce spjaty se situací ve společnosti a citlivě reagují na společenské změny a problémy. Způsoby a kvalita řešení existujících problémů se odráží také ve stavu kriminality. Důležitá je tedy skutečnost, do jaké míry společnost svými aktivitami usnadňuje nebo naopak brání páchání trestné činnosti. Strach z kriminality je jedním z měřítek bezpečnostní situace v dané lokalitě. *„Subjektivní pocit bezpečí je podstatnou, ne-li nejpodstatnější složkou kvality života. Zvláště důležitým činitelem je přitom úsudek občana o tom, zda může beze strachu používat veřejné ulice a prostranství.“* (Zapletal a kol., 2001, s. 19)

Základní filosofií prevence kriminality, a s ní souvisejících negativních jevů, která je realizována v rámci činnosti ústředních orgánů státní správy, je skutečnost, že šíření kriminality stejně jako dalších sociálně patologických jevů, se nejlépe ovlivňuje na místní úrovni. Na podporu této myšlenky vznikl v mnoha městech ČR takzvaný Komplexní součinnostní program prevence kriminality na místní úrovni, který má poskytovat pomoc v oblasti metodiky i finančních zdrojů městům, která jsou nejvíce zatížena kriminalitou. Podobným programem, který je realizován v regionu Znojmo, se chci rovněž v mé práci podrobněji zabývat.

1.2. Kriminalita mládeže

Dosavadní právní úprava pod kriminalitou mládeže zahrnuje především skutky, kterých se dopouštějí mladiství (ve věku od 15 do 18 let). Do kriminality mládeže se však zahrnuje i dětská prekriminalita (do 15 let) a kriminalita mladých dospělých (od

18-24 let). V některých oborech (např. speciální pedagogika, psychiatrie, psychologie) bývá kriminalita mladistvých označována pod pojmem Juvenilní delikvence.

„Kriminalita dětí a mladistvých je převážně záležitostí majetkové kriminality, a to krádeží. Za pozornost stojí struktura objasněných krádeží, které spáchaly děti a které spáchali mladiství. Děti se nejvíce dopouštějí krádeží věcí z aut a krádeží kapesních. Souvisí to i s touhou stále mladších dětí vlastnit módní, drahé oblečení a věci pro zvýšení vlastní prestiže a vyrovnat se tak za každou cenu vrstevníkům ze sociálně silnějších rodin, kteří běžně takové předměty mají. Část trestné činnosti mladých lidí, včetně dětí, je organizována kriminálními skupinami dospělých, které využívají i toho, že děti do 15 let nemohou být vážněji potrestáni.“

(Zoubková, 2001, s. 25)

V současné době se protiprávní jednání v podobě spáchaného trestného činu podle zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), kterého se dopustí dítě do 15 let označuje čin jinak trestný, a pokud se takového jednání dopustí mladiství mezi 15 až 18tým rokem věku, označuje se jím spáchaný trestný čin jako provinění, např. krádež.

Kriminalita mládeže významně ovlivňuje stav a dynamiku kriminality celkově. V celorepublikovém měřítku od roku 1956 do roku 1962 vykazovala pokles, pak až do roku 1971 vzestup. V 80. letech minulého století je kriminalita mládeže poměrně stabilní. Počátkem 90. let dochází k nárůstu kriminality dětí a mladistvých na celkové kriminalitě. Na konci devadesátých let je index mladistvých pachatelů opět na úrovni počátku 90. let, avšak u dětí zůstal trojnásobně vyšší.

(Zoubková, 2001, s. 20-22)

Kriminalita mládeže se koncentruje především do velkých měst a průmyslových aglomerací. Ve velkých městech je problematika kriminality mládeže a prekriminalita dětí spjata s recidivou (opakovaností), se skupinovou trestnou činností, alkoholismem a nealkoholovou toxikomanií. Specifickým jevem pro trestnou činnost mládeže ve společnosti je vandalismus a příklon k extremismu, radikálnímu a přímočarému řešení složitých problémů. Kriminalitu mládeže provází impulsivnost jednání. Většinou se

pachatelé chtějí trestným činem prosadit a získat uznání ve skupině vrstevníků. Tato kriminalita je také projevem celé řady faktorů shodných pro kriminalitu obecně, ale také odrazem řady zvláštností této sociální skupiny, která se vyznačuje nerovnoměrností v dozrávání jednotlivých složek osobnosti.

(Zapletal, 1994, s. 15)

„Kriminalita mládeže je převážně záležitostí chlapců, děvčata se trestné činnosti dopouštějí mnohem méně (1:20) a méně často za použití násilí. Páchají především podvody, krádeže a kriminalitu ve spojení s drogami a prostitucí.“

(Zoubková, 2002, s. 20)

1.3 Prevence kriminality

Oblast prevence je vymezena několika právními normami. Nejširší rámec prevence kriminality je vymezen zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky a Ústavním zákonem č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod. Dalším vymezením pro prevenci kriminality je Trestní řád, kde v Hlavě první v § 1 Obecných ustanovení je uvedeno, že trestní *„Řízení musí působit k upevňování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti, k výchově občanů v duchu důsledného zachovávání zákonů a pravidel občanského soužití i čestného plnění povinností ke státu a společnosti“*. V § 158 odst. 1 téhož zákona je konstatováno, že Policejní orgán je povinen *„učinit všechna potřebná šetření a opatření k odhalení skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a směřující ke zjištění jeho pachatele; je povinen činit též nezbytná opatření k předcházení trestné činnosti.“* Další právní normou, která se problematiky prevence dotýká, je zákon ČNR č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky, v němž v § 17 odst. 3 je ustanovení, podle něhož Policie *„spolupracuje s právníky a fyzickými osobami vykonávajícími činnost v oblasti prevence kriminality a sociálně patologických jevů“*.

Preventivní politika představuje ofenzivní strategii kontroly kriminality, která spoléhá především na nerepresivní prostředky, zabývá se eliminací sociálně patologických jevů a snižováním motivů a příležitostí k páčání trestných činů. Okruh subjektů preventivní politiky zahrnuje mimo orgány činné v trestním řízení - systém justice, policie, státní zastupitelství, soudy a vězeňství, i další instituce - např. zájmová sdružení občanů, církve, podnikatelské subjekty a jednotlivé občany.

Jak již bylo uvedeno v úvodu, definice prevence kriminality se dle různých autorů odlišují. Za jednu z nejkompexnějších definicí považujeme vymezení Vlčka a Zapletala, podle nichž do prevence kriminality (kriminální prevence) „náleží veškeré aktivity směřující k předcházení páchaní trestných činů, ke snižování jejich výskytu cestou zamezení páchaní nebo neutralizací příčin a podmínek vzniku trestných činů (kriminogenních faktorů). Patří sem opatření, jejichž cílem či důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí, nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů. Prevence tedy představuje pokus eliminovat trestnou činnost ještě před jejím započatím nebo před jejím pokračováním.“

(Zapletal, 1994, s. 78)

1.3.1 Struktura prevence kriminality

V naší odborné literatuře (Osmančík, Vlček – Zapletal aj.) se převážně prosadilo tripartitní členění prevence na:

Sociální prevenci, která představuje aktivity ovlivňující proces socializace, sociální integrace a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páchaní trestné činnosti. Sociální prevence je součástí sociální politiky. Efektivita této prevence je obtížně statisticky či ekonomicky měřitelná, lze na ni jen usuzovat, a to z hlediska odhadů sociálních perspektiv jedinců - objektů preventivního působení.

Situační prevenci, která staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Prostřednictvím opatření režimové, fyzické a technické ochrany se snaží kriminogenní podmínky minimalizovat. Nejefektivněji působí při omezování majetkové trestné činnosti. Úspěšnost situační prevence je vysoká, je však podmíněna adekvátní volbou opatření a finančními a personálními prostředky do ní vložených. Těžiště odpovědnosti za opatření situační prevence nesou především občané a obce a v rámci vymezených kompetencí i Ministerstvo vnitra, respektive Policie ČR.

Prevenici viktimnosti a pomoc obětem trestných činů, která je založena na konceptech bezpečného chování, diferencovaného s ohledem na různé kriminální situace a psychickou připravenost ohrožených osob. V praxi se jedná o skupinové i individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností. Užívá metody sociální i situační prevence, a to podle míry ohrožení na primární, sekundární i terciární úrovni.

(dostupné z <http://web.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy/1.1.htm>)

1.3.2 Úrovně preventivních aktivit

Sociální a situační přístupy se vzájemně doplňují a kombinují (podle adresátů prevence) v primární, sekundární a terciární prevenci.

Primární prevence zahrnuje především výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené zejména na nejširší veřejnost. Zvláštní pozornost je zaměřena na pozitivní ovlivňování zejména dětí a mládeže (využívání volného času, možnosti sportovního vyžití). Těžiště primární prevence spočívá v rodinách, ve školách a v lokálních společenstvích.

Sekundární prevence se zabývá rizikovými jedinci a skupinami osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti (specializovaná sociální péče). Dále se zabývá sociálně patologickými jevy (např. drogové a alkoholové závislosti, záškoláctví, gamblerství, povalečství, vandalismus, interetnické konflikty, dlouhodobá nezaměstnanost) a příčinami kriminogenních situací.

Terciární prevence spočívá v resocializaci, tedy v znovuuvedení do společnosti, kriminálně narušených osob (pracovní uplatnění včetně rekvalifikace, sociální a rodinné poradenství, pomoc při získávání bydlení atd.). Jejím cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí.

..

Odpovědnost za oblast primární a sociální prevence spadá do působnosti rodiny, obce a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Sekundární a terciární prevence je s ohledem na odbornou náročnost jednotlivých aktivit záležitostí resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a v některých souvislostech i Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zdravotnictví. Ve specifické části populace působí i Ministerstvo obrany. (dostupné z <http://web.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy/1.1.htm>)

Z obsahu jednotlivých typů prevence vyplývá, že sekundární a terciární prevence je záležitostí specialisty a z velké části není určena pro školy. **Polem působení pro práci škol a školských zařízení je tedy především oblast primární prevence, která je i předmětem této práce.** Primární prevence sociálně patologických jevů u žáků v působnosti Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy je zaměřena na:

„a) předcházení zejména následujícím rizikovým jevům v chování žáků:

- *záškoláctví,*
- *šikana, rasismus, xenofobie, vandalismus,*
- *kriminalita, delikvence,*
- *užívání návykových látek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky) a onemocnění HIV/AIDS a dalšími infekčními nemocemi souvisejícími s užíváním návykových látek,*
- *závislost na politickém a náboženském extremismu,*
- *netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling)*

b) rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech:

- *domácího násilí,*
- *týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání,*
- *ohrožování mravní výchovy mládeže,*
- *poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie)“*

(Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, s. 1)

1.3.3 Způsob organizování prevence kriminality

V České republice je prevence kriminality organizována na třech úrovních:

Na meziresortní úrovni - těžiště meziresortní spolupráce spočívá ve vytváření preventivní politiky vlády ve vztahu k tradiční (obecné) kriminalitě a koordinace preventivních činností jednotlivých resortů zastoupených v Republikovém výboru pro prevenci kriminality a podněcování aktivit nových.

Na resortní úrovni - programy prevence kriminality vycházejí z věcné působnosti jednotlivých ministerstev, obohacují jejich běžné činnosti o nové prvky a přístupy a ovlivňují tvorbu příslušné legislativy.

Na místní úrovni - jsou zapojeny orgány veřejné správy, policie, nevládní organizace a další instituce působící v obcích. Podstatou systému prevence kriminality na místní úrovni je optimální rozložení působnosti v oblastech sociální a situační prevence s ohledem na místní situaci, potřeby i možnosti.

Z hlediska účinnosti jsou nejefektivnější programy prevence kriminality na místní úrovni. Představují systém metodické, koncepční a finanční podpory ze strany ústředních orgánů státní správy a samosprávy a podpory vzniku programů prevence kriminality ve městech a obcích zatížených vysokou mírou kriminality a dalšími kriminálně rizikovými jevy.

Podstatou těchto programů je součinnost orgánů státní správy, samosprávy, policie a nestátních neziskových organizací. Záběr programu je podmíněn místní situací v oblasti vývoje sociálně patologických jevů, potřebami, zájmem a schopnostmi lidí a finančními prostředky. Za realizaci programů prevence kriminality nesou odpovědnost obecní zastupitelstva.

(<http://web.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy/1.1.htm>)

1.4 Minimální preventivní program

Minimální preventivní program je „konkrétní dokument školy zaměřený zejména na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. Minimální preventivní program je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci žáků školy. Minimální preventivní program je zpracováván na jeden školní rok školním metodikem prevence, podléhá kontrole České školní inspekce, je průběžně vyhodnocován a písemné vyhodnocení účinnosti jeho realizace za školní rok je součástí výroční zprávy o činnosti školy“

(Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, s. 2)

Mezi hlavní aktivity škol a uvedených školských zařízení v rámci Minimálního preventivního programu patří:

- odpovědnost za systematické vzdělávání školních metodiků prevence a dalších pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v netradičních technikách pedagogické preventivní práce s dětmi a mládeží (interaktivní techniky, návky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky apod.) a v řešení problémových situací souvisejících s výskytem sociálně patologických jevů,
- systémové zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu aj. oblastí preventivní výchovy do výuky jednotlivých předmětů, ve kterých ji lze uplatnit,
- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí a mládeže zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování,
- vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času dětí a mládeže,
- spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro rodiče v oblasti zdravého životního stylu a v oblasti prevence problémů ve vývoji a výchově dětí a mládeže,
- průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole nebo školském

zařízení z hlediska rizik výskytu sociálně patologických jevů a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených dětí a mladistvých,

- diferencované uplatňování preventivních aktivit a programů speciálně zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny dětí a mládeže.

Minimální preventivní program je pravidelně jednou ročně vyhodnocován. Sledována je celková účinnost minimálního preventivního programu, tedy do jaké míry bylo dosaženo stanovených cílů i jeho průběh - jak program postupoval. Měřena je také efektivita jednotlivých aktivit, které byly v rámci Minimálního preventivního programu realizovány.

(Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, s. 3-4)

2. Pojetí prevence kriminality v České republice

V naší republice je vrcholným státním orgánem prevence Republikový výbor pro prevenci kriminality zřízený v roce 1993, v němž zasedají zástupci všech zainteresovaných ministerstev a zástupci Meziresortní protidrogové komise. Jeho předsedou je ministr vnitra. *„Předmětem činnosti Republikového výboru je vytváření koncepce preventivní politiky vlády České republiky na meziresortní úrovni a její konkretizace na úrovni místní. Současně nese gesci za zpracování materiálů pro jednání vlády České republiky z oblasti prevence kriminality. Schvaluje žádosti o dotace na projekty prevence kriminality předložené městy, včetně výše finančních prostředků“* (<http://www.mvcr.cz/clanek/republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality.aspx>)

Na Ministerstvu vnitra ČR dále existuje zvláštní odbor prevence kriminality, který má za úkol poskytovat podporu i prostředky obecním zastupitelstvům a státním i nestátním organizacím, jež se prevencí zabývají.

2.1 Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011

Vláda České republiky schválila dne 15. října 2007 Strategii prevence kriminality na léta 2008 až 2011 (dále jen Strategie) předloženou ministrem vnitra. Strategie stanovuje základní okruhy preventivní politiky státu. Je koncipována na základě situace v oblasti kriminality, vychází z nejnovějších poznatků vědeckých výzkumů a domácích i zahraničních zkušeností. Jejím cílem je dále zvyšovat pocit bezpečí občanů a snižovat míru a závažnost trestné činnosti. Definiuje základní priority, principy i okruhy prevence kriminality a představuje doporučený rámec pro tvorbu a uskutečňování strategií prevence kriminality všech článků veřejné správy na úrovni resortů, krajů a obcí.

Na tiskové konferenci, uspořádané v souvislosti s usnesením vlády o Strategii prevence kriminality, ministr vnitra Ivan Langer řekl: *"Vláda se jednoznačně shodla na tom, že strategie prevence kriminality patří mezi priority. Rozhodla o tom, že do tohoto systému v nadcházejících čtyřech letech budou dány finanční prostředky ve výši 400 mil. Kč, tedy zhruba 100 mil. Kč každý rok. Rozhodli jsme se ještě k některým dalším*

konceptním změnám. Chceme posílit roli krajů a krajských samospráv při definování systému prevence tak, aby existovaly krajské projekty týkající se prevence kriminality a na základě poměrně obsáhlých studií, čísel, dat, analýz, které máme k dispozici, jsme dospěli k tomu, že se více než v minulosti chceme zaměřit na města s počtem obyvatel 25 tisíc a více, a umožnit jim dlouhodobější a koncepčnější realizaci projektu Prevence kriminality v tom smyslu, že oproti minulosti, kdy tyto projekty byly jednorozhodní, tato města budou mít možnost předkládat projekty čtyřleté tak, aby byly skutečně schopny v tom dlouhodobějším časovém horizontu realizovat ucelenější programy Prevence kriminality. Aby to nebylo prostě rok, s nejistotou, zda v roce příštím budou finanční prostředky na tyto oblasti. Současně chceme také posílit výzkumnou činnost v této oblasti tak, aby veškeré finanční prostředky byly používány co možná nejefektivněji na základě detailních znalostí jednotlivých lokalit, kterých se to týká".

(http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/7226/_s.155/10202?docid=112026)

Strategie si klade za cíl zvyšovat pocit bezpečí občanů a snižovat míru a závažnost trestné činnosti. Vláda v ní definuje základní priority, principy a okruhy prevence kriminality a zároveň představuje doporučený rámec pro tvorbu a uskutečňování strategií prevence kriminality všech článků veřejné správy na úrovni ústředních správních úřadů, krajů a obcí.

Strategie je koncipována na základě současné situace v oblasti kriminality, vychází z nejnovějších poznatků vědeckých výzkumů a domácích i zahraničních zkušeností. Priority Strategie spočívají ve snižování majetkové a násilné kriminality, v eliminaci kriminálně rizikových sociálně patologických jevů, v omezování příležitostí k páchání trestné činnosti, ve zvyšování rizika pro pachatele, že bude dopaden, a v informování občanů o legálních možnostech ochrany před trestnou činností.

Cílovou skupinou je mládež ohrožená sociálně patologickými jevy nebo již s kriminální zkušeností, prvopachatelé trestných činů, recidivisté a sociálně vyloučené komunity. O cílové skupině bude v tomto textu podrobněji pojednáno.

Důraz je kladen na plošné zavádění Systému včasné intervence a týmů pro mládež, jako významného nástroje snižování trestné činnosti mládeže a na legislativní ukotvení prevence kriminality v českém právním řádu.

Specifickým cílem Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011 je fungující a stabilní systém prevence kriminality na všech úrovních veřejné správy, posílení kompetencí krajů a obcí při plánování a realizaci preventivních opatření, systematická partnerská spolupráce mezi příslušnými orgány na všech úrovních veřejné správy, profesní stabilizace kvalifikovaných manažerů prevence kriminality na úrovni krajů a měst, kteří budou vybaveni potřebnými kompetencemi. Dalším cílem je profesní stabilizace kvalifikovaných pracovníků Policie České republiky a obecní policie v oblasti prevence kriminality, zajištění finančních zdrojů ze státního rozpočtu, z rozpočtů krajů a obcí a evropských fondů na realizaci úkolů vyplývajících ze Strategie. Důležité je rovněž zapojování širokého spektra subjektů do preventivních programů, do jejich přípravy, organizace a zabezpečení.

(Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011, s. 10)

2.2 Principy Strategie prevence kriminality

- *„Strategie je východiskem pro zpracování koncepčních materiálů v oblasti prevence kriminality na úrovni krajů i měst.*
- *Tvorba a realizace preventivních programů vychází z analýz bezpečnostní situace na všech úrovních veřejné správy a reflektuje podmínky praxe a potřeby veřejnosti.*
- *Těžiště preventivních aktivit je na praktické úrovni.*
- *Administrativní zásahy z centra jsou minimální. Centrální orgány plní úlohu koncepční, legislativní, metodickou, informační a částečně ekonomicko-podpůrnou.*
- *V preventivních programech se spojuje prvek profesionální a laický.*
- *Úspěšnost realizovaných aktivit je podmíněna srozumitelným vymezením rolí a kompetencí, partnerskou spoluprací a výměnou informací včetně veřejné podpory a informovanosti.*
- *Policie ČR spolupracuje na vytváření preventivních programů, a to zejména v oblasti informační, analytické a vyhodnocovací. Její role se posiluje i při realizaci praktických preventivních opatření, zejména na místní úrovni.“*

(Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011, s. 11)

2.3 Cílové skupiny

Mezi cílové skupiny prevence kriminality patří

- pachatelé (mládež, mladí dospělí, recidivisté, pachatelé se základním vzděláním, vyučení a pachatelé bez jakékoliv kvalifikace)
- oběti (dětské oběti především mravnostní, násilné a majetkové trestné činnosti a dětské oběti šikany, oběti násilné trestné činnosti, včetně domácího násilí, oběti obchodování s lidmi, oběti majetkové kriminality, oběti rasově, národnostně nebo nábožensky motivovaných trestných činů)
- rizikovní jedinci v postavení potenciálních pachatelů nebo obětí (predelikventní děti a mládež, rodiny dětí s poruchami chování, sociálně vyloučení jedinci a skupiny, ženy, senioři, osoby se zdravotním postižením a sociálním handicapem, osaměle žijící osoby, cizinci, příslušníci národnostních a etnických menšin, dlouhodobě nezaměstnaní a obtížně zaměstnatelní, obyvatelé prostorově vyloučených lokalit, osoby mající problémy s placením nájemného a dalších finančních pohledávek, osoby propuštěné z výkonu trestu)

(Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011, s. 12)

2.4 Systém prevence kriminality

K dalšímu rozvoji systému prevence kriminality jsou pro léta 2008 až 2011 stanoveny následující priority:

- a) **Změna organizačního schématu systému prevence kriminality včetně posílení kompetence krajů a obcí při realizaci preventivní politiky.** Systém prevence kriminality se člení do tří úrovní - republikové, krajské a městské.
- b) **Prevence kriminality mládeže prostřednictvím zavádění Systému včasné intervence.** Tento projekt je postaven na třech pilířích.

Prvním pilířem je vytvoření metodické spolupráce mezi institucemi, které jsou jeho účastníky. Těmito institucemi jsou orgány sociálně-právní ochrany dětí, Policie České republiky, justiční orgány, obecní policie, úřady práce, zdravotnické zařízení,

školy a školská zařízení a nestátní neziskové organizace. Spolupráce umožňuje efektivně a rychle pracovat s klientem, jeho rodinou a prostředím, v němž žije. V praxi ji realizuje Tým pro mládež.

Druhým pilířem je vytvoření jednotného informačního prostředí, které umožňuje předávání, doplňování, sdílení a vyhodnocování informací mezi účastníky systému včasné intervence a zjednodušení celého procesu v místě trvalého bydliště klienta.

Třetím pilířem jsou konkrétní praktická opatření, která tvoří samotný proces nápravy delikventa; např. probační resocializační programy, alternativní programy, pedagogicko psychologické poradny, speciální programy pro práci s rizikovým klientem a podobně.

c) **Legislativní zakotvení prevence kriminality.**

(Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011, s. 16-17)

2.5 Spolupráce škol s Policií ČR při prevenci kriminality

„Spolupráce škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže je opětovným připomenutím toho, že včasná prevence v oblasti sociálně patologických jevů je závažné téma, kterému musí být věnována pozornost. Prevence musí být prováděna systémově a kontinuálně, v optimálním případě se prevence a zdravý životní styl stávají přirozenou součástí života školy a školského zařízení. Mnoho aktivit využitelných pro osvojení si zdravého životního stylu a metodiky prevence nelze pouze vyčíst z manuálů, metodik a příruček. Je třeba se odborně vzdělávat v teoretické i praktické rovině této problematiky“.

(<http://www.msmt.cz/vzdelavani/spoluprace-predskolnich-a-skolskych-zarizeni-s-policii-cr>)

Spolupráce Policie ČR a resortu školství je realizována v rámci prevence sociálně patologických jevů a mnohdy i při řešení problémů vzniklých v souvislosti s těmito jevy ve školách a školských zařízeních. V návaznosti na zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů upravuje závazný pokyn Policejního prezidenta systém práce a postupy policistů v oblasti preventivně

výchovného působení na děti a mládež a oblast odhalování a dokumentování kriminality dětí a trestné činnosti páchané na mládeži.

Se sociálně patologickými jevy, mezi které patří zejména problematika násilí, šikany a zneužívání návykových látek, se setkáváme ve větší či menší míře na všech typech škol i dalších vzdělávacích zařízeních. Z tohoto důvodu by měla být navázána školami, předškolními a školskými zařízeními spolupráce s Policií ČR, případně městskou policií preventivně, nikoliv až při řešení problémů spojených s výskytem těchto nežádoucích jevů.

Vedení školy spolupracuje s obvodním oddělením Policie ČR a specialistou Územního odboru PČR podle místa příslušnosti subjektu. Zaměstnanci škol by měli navázat kontakt jednak s vedoucím tohoto oddělení, tak i s policistou s územní odpovědností v místě. Ve škole a školském zařízení jsou dostupná telefonní čísla, kam se v případě nutnosti obrátit a jak postupovat v případě zjištění závažných sociálně patologických jevů. Problémy spojené s drogami, násilím, šikanou a dalšími asociálními jevy je třeba řešit ve vzájemné spolupráci s rodiči a v souladu s právními předpisy. I v tomto případě je optimální využít předem dohodnuté postupy.

Školy a školská zařízení by v rámci preventivních programů a projektů měly být v kontaktu s Preventivními informačními skupinami Policie ČR, které jsou zřizovány při územních odborech Policie ČR. Činnost těchto skupin je informační a poradenská. Při plánování, tvorbě a realizaci preventivní strategie vycházejí tyto skupiny z bezpečnostní situace příslušné oblasti, ze znalosti trestné činnosti motivované mimo jiné obchodem s drogami, delikty spojenými s alkoholovou i nealkoholovou toxikománií, hracími automaty apod. Školy a školská zařízení při znalosti situace v regionu a místě mohou pak optimálně přizpůsobit nebo aktualizovat své preventivní programy a využít lektorských služeb policistů v oblasti prevence sociálně patologických jevů.

Prevence a oznamování podezření na trestnou činnost dětí a mládeže, a rovněž trestnou činnost páchanou na dětech a mládeži je důležitým okruhem spolupráce školských zařízení s policií. Oznamovací povinnost je obligatorně dána ustanoveními § 167 a § 168 zákona č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, tj. Trestního

zákona (nepřekážení trestného činu a neoznámení trestného činu), kdy je trestně odpovědný ten, kdo spáchání nebo dokončení uvedených trestných činů nepřekazí, nebo jejich spáchání neoznámí. Zde zákon taxativně uvádí, kterých trestných činů se to týká, např.: trestné činy týrání svěřené osoby, vraždy, loupeže, pohlavního zneužívání, znásilnění, drogové delikty, majetková trestná činnost apod.

3. Prevence kriminality v regionu Znojmo

V rámci strategie prevence kriminality se Město Znojmo zabývá příčinami trestné činnosti i dalších sociálně patologických jevů a omezováním příležitostí a motivů k jejich rozvoji zejména nerepresivními prostředky. Prevence kriminality na městské úrovni zahrnuje všechny aktivity, které se zaměřují na ovlivňování kriminogenních podmínek (sociální prostředí, příčiny apod.), na potencionální pachatele a na potencionální i faktické oběti trestné činnosti. Vzhledem k tomu, že kriminalita vzniká z více příčin, vyžaduje preventivní politika dobře plánovaný strategický přístup, který tyto příčiny řeší různými druhy opatření.

3.1 Cíle preventivní politiky města Znojma

Cílem preventivní politiky města Znojma je:

- zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality,
- minimalizace podmínek umožňující páchaní kriminality,
- zvyšování pocitu bezpečí občanů,
- posilování právního vědomí ve společnosti,
- začleňování prevence kriminality do priorit činnosti samosprávy.

(http://www.znojmocity.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=19341&id=2995&p1=1143)

„Současná Koncepce prevence kriminality byla tvořena s výhledem na období 2009 - 2011, v němž je Město Znojmo zapojeno do Městské úrovně prevence kriminality dle podmínek Strategie prevence kriminality na léta 2008 – 2011, schválené usnesením vlády České republiky č. 1150/2007. Město Znojmo zahájilo realizaci programů prevence kriminality v roce 2007, v tomto roce do této oblasti investovalo 190.000,-Kč. V roce 2008 již Město Znojmo do oblasti prevence kriminality investovalo 1.440.000,-Kč. Prevenci kriminality a bezpečí svých občanů má Město Znojmo jako jednu ze svých priorit a i po ukončení období zahrnutém v této koncepci se bude aktivně této oblasti věnovat“

(Koncepce prevence kriminality města Znojma na léta 2009 až 2011, s. 84)

3.2 Komplexní program primární prevence

V souladu s prioritami výše popsané Strategie prevence kriminality ČR na léta 2008 – 2011 koordinuje Město Znojmo preventivní programy pro děti a mládež na školách. Projekt s názvem „**Komplexní program primární prevence – preventivní programy na školách**“ je dlouhodobý systematický projekt určený žákům a studentům základních škol, středních škol a Středních odborných učilišť znojemského obvodu. Tento program splňuje rovněž kritéria vyplývající z Programu zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky – „Zdraví pro všechny v 21. století“, jehož garantem jsou Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Jde o dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky, který je národní variantou programu Světové zdravotnické organizace. *„Byl schválen usnesením vlády č. 1046 dne 30. října 2002 jako mezirezortní dlouhodobý program. Jeho hlavním záměrem je prostřednictvím 21 cílů vybudovat fungující model komplexní péče o zdraví a podpory zdraví celé společnosti.“* (http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/zdr_02.html)

Komplexní program primární prevence se zakládá na realizaci odborných preventivních programů na školách, koordinaci činnosti státních i nestátních institucí zabývajících se primární prevencí a systematickým rozvržením programů tak, aby preventivním působením prošli žáci postupně plynule po celou dobu školní docházky.

Komplexní program primární prevence není na rozdíl od Minimálního preventivního programu pro nikoho povinný, ale jde o možnost zdarma nabídnout každému dítěti, které se vzdělává ve školách na okrese Znojmo, aby absolvovalo tento program. Ten je vhodným doplňkem minimálního preventivního programu, jenž je závazným na základě metodického pokynu k prevenci sociálně patologických jevů pro všechny školy a školská zařízení a podléhá kontrole České školní inspekce.

Komplexní program primární prevence je „aplikován“ do škol a školských zařízení formou prožitkových programů a besed, her a přednášek přizpůsobených cílové skupině účastníků dle věkových kategorií.

Preventivní činnost se týká oblastí – práva a povinností dětí a mládeže, protidrogové prevence, dopravní výchovy, zdravotní výchovy, ekologické výchovy atd. Každý školní ročník je „podchycen“ a postoje dětí a mládeže jsou postupně po celou dobu školní docházky ovlivňovány žádoucím směrem.

Cílem projektu je poskytovat školám a školským zařízením komplexní služby formou interaktivních programů primární prevence, podporovat aktivní zapojení pedagogů do prevence rizikových jevů a v konečném důsledku snížit nárůst rizikového chování dětí a mládeže výchovou ke zdravému životnímu stylu a posilovat osobní zodpovědnost za kvalitu svého života. Cílovou skupinou celého projektu jsou žáci prvního i druhého stupně základní školy, žáci praktických škol, studenti víceletých gymnázií, středních škol i odborných učilišť. Do projektu jsou zapojeny i domovy mládeže a výchovný ústav.

3.3 Priority a úkoly Komplexního programu primární prevence

Projekt „Komplexní program primární prevence – preventivní programy na školách“ byl zahrnut do dotačního programu Krajského úřadu jihomoravského kraje v oblasti prevence kriminality v roce 2008, s 50% finanční spoluúčastí Města Znojma. Jeho prioritami a stěžejními úkoly jsou:

- sjednotit všechny instituce (státní i nestátní) zabývající se a provádějící primární prevenci,
- sjednotit pravidla pro provádění primární prevence ve školách a školských zařízeních v okrese Znojmo,
- poskytovat dětem, mládeži i dospělé veřejnosti komplexní informace z různých oblastí prevence,
- získat přehled o preventivních aktivitách škol a školských zařízení,
- sledovat trendy v sociálně patologické oblasti na našem okrese,
- zamezit dublování informací, jež jsou poskytovány různými institucemi v rámci akcí,
- zefektivnit vynakládání finančních prostředků, jež jsou na prevenci v okrese Znojmo vynakládány,

- poskytnout kontaktní adresy na instituce, případně osoby, které poskytují služby v dané oblasti, jako například tisk letáků a informačních materiálů pro školy, děti, mládež, jejich rodiče, s informacemi z oblasti patologických jevů a kontaktními adresami na zařízení v rámci nynějšího okresu, kam se mohou v případě potřeby obracet, návodů modelů chování v kritických situacích.

3.4 Realizace programu

Samotná realizace Komplexního programu začíná na setkání školních metodiků prevence, kde je školám předán seznam všech nabízených preventivních činností. Školy si na základě svých specifických potřeb objednají preventivní programy pro svoje žáky a studenty. Vzor objednávky pro základní školy je uveden v příloze číslo 2 a pro střední školy v příloze číslo 3. Požadavky škol jsou roztříděny a na pravidelných měsíčních setkáních lektorů všech zúčastněných institucí jsou rozděleny a předány k realizaci. Setkání lektorů státních i nestátních institucí začleněných do Komplexního programu primární prevence svolává manažerka prevence kriminality Městského úřadu Znojmo, která celou činnost koordinuje a zajišťuje následnou realizaci programů a kontrolu plnění požadavků škol. Manažerka dále v rámci Komplexního programu primární prevence zabezpečuje požadavky škol a školských zařízení na preventivní programy, které instituce, začleněné do tohoto programu, nenabízejí. Vyhledává subjekty zajišťující speciální prevenci – např. prevence poruch příjmu potravy – anorexie, bulimie.

Projekt je realizován ve spolupráci se všemi znojemskými institucemi, které se v rámci své působnosti zabývají preventivní činností – Městský úřad Znojmo, Preventivně informační skupina Policie ČR Znojmo, Městská policie Znojmo, Dům dětí a mládeže Znojmo, Zdravotní ústav Brno, pracoviště Znojmo, OS Podané ruce, Oblastní Charita Znojmo, Návštěvnické středisko Správy Národního parku Podyjí. Podrobným výčtem těchto organizací včetně uvedení statutárního zástupce a osoby odpovědné za preventivní program se zabývám v praktické části této práce. V neposlední řadě jsou partnery mateřské školy, základní školy, speciální školy, střední školy, víceletá gymnázia, odborná učiliště a domovy mládeže znojemského regionu.

V průběhu školního roku jsou v rámci realizace programu na školy rovněž distribuovány plakáty a letáky jak pro pedagogy, tak především pro děti, mládež, případně jejich rodiče, s informacemi z oblasti patologických jevů a kontaktními adresami na zařízení v rámci regionů Znojmo a Moravský Krumlov, kam se mohou v případě potřeby obracet.

II. Analytická (aplikační) část

4. Průzkum stavu prevence kriminality v regionu Znojmo

Obsah předcházejících kapitol bakalářské práce se snažil naplnit teoretický záměr této práce. Čtvrtá kapitola si klade cíle praktické (aplikační). Cílem praktické části bude zmapovat situaci v regionu Znojmo na poli nabídky preventivních programů pro základní a střední školy v rámci popisovaného programu, včetně výčtu organizací a institucí, které se touto problematikou zabývají. Jako prostředky k dosažení tohoto cíle provedu nestrukturovaný rozhovor s manažerkou prevence kriminality Města Znojma a preventistou provádějícím přednášky za Policii ČR, Územní odbor Znojmo. Dále provedu jednoduchý průzkum pomocí anonymního dotazníku za účelem získání informací o naplňování cílu Komplexního programu primární prevence. Průzkum bude prováděn za účelem potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz.

4.1 Instituce a programy primární prevence v regionu Znojmo

Následující část práce představuje přehledný výčet institucí a organizací zabývajících se prevencí kriminality na školách v regionu Znojmo, včetně uvedení adresy sídla, statutárního zástupce a osoby odpovědné za preventivní program.

- **Městský úřad Znojmo, odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Nám Armády 8, 669 02 Znojmo**

Vedoucí odboru: Mgr. Karel Burdík

Manažerka prevence kriminality: Bc. Gabriela Moltašová

- **Policie České republiky, Oblastní ředitelství Znojmo, Pražská 59, 669 02 Znojmo**

Tisková mluvčí Preventivně informační skupiny: Por. Mgr. Lenka Drahokoupilová

Preventista: nrap. Jan Křepela

- **Městská Policie Znojmo, Jana Palacha 1, 669 02 Znojmo**

Ředitel: Petr Kolouch

Preventista: Bc. Petr Hladký

- **Pedagogicko – psychologická poradna Znojmo, Jana Palacha 6, 669 02 Znojmo**

Ředitel: Vlasta Keppertová

Okresní metodik prevence a speciální pedagog pro oblast prevence: Mgr. Karolína Bulová

- **Oblastní charita Znojmo, Dolní Česká 1, 669 02 Znojmo**

Ředitel: Mgr. Evžen Adámek

Centrum poradenství a pomoci: Bc. Olga Sedláková DiS

- **Dům dětí a mládeže Znojmo, J. F. Curie 4, 669 02 Znojmo**

Ředitel: Schneiderová Jitka

Metodik prevence: Marta Malenová

- **Zdravotní ústav Brno – pobočka Znojmo, MUDr. J. Janského, 669 02 Znojmo**

Lektorka preventivních vztahů: Anna Voborná

V další části následuje výčet preventivních programů, které jsou v současné době v rámci Komplexního programu primární prevence nabízeny, s uvedením, pro jaké stupně základní či střední školy je program určen a kdo jej realizuje.

- 1. stupeň ZŠ, 2. ročník

Ajaxův zápisník – realizuje Preventivně informační skupina Policie ČR Znojmo

- 1. stupeň ZŠ, 2. a 3. ročník

Národní park Podyjí přichází do škol – realizuje Správa Národního parku Podyjí

- 1. a 2. stupeň ZŠ

Školy přichází do Národního Parku Podyjí – realizuje Správa Národního parku Podyjí

- 1. stupeň ZŠ, 4. ročník

Kamarádi, můj volný čas a já (aneb o drogách bez drog) – realizuje Dům dětí a mládeže se spoluprací Městské policie Znojmo

- 1. stupeň ZŠ, 1. 2. a 3. ročník, 2. stupeň ZŠ, 7. ročník, víceletá gymnázia 5. ročník / SŠ, SOU 1. ročník

Preventivní program Městské policie - realizuje Městská policie Znojmo

- 2. stupeň ZŠ, 6. ročník / víceletá gymnázia

Právní vědomí I. – realizují kurátoři pro mládež OSPOD MěÚ Znojmo

- 2. stupeň ZŠ, 6. ročník / víceletá gymnázia

Peer program – realizuje Dům dětí a mládeže Znojmo

- 2. stupeň ZŠ, 8. ročník / víceletá gymnázia

Prevence drogových závislostí – realizuje Teen Challenge (mezinárodní křesťanská organizace, která pomáhá lidem s problémem závislosti na drogách)

- 2. stupeň ZŠ, 8. ročník / víceletá gymnázia

Právní vědomí II. – realizuje Preventivně informační skupina Policie ČR Znojmo

- 2. stupeň ZŠ, 8. a 9. ročník, víceletá gymnázia 5. ročník / SŠ, SOU 1. ročník, dále dle dohody

Obchodování s lidmi - realizuje Oblastní Charita Znojmo

- víceletá gymnázia 5. ročník / SŠ, SOU 1. ročník

Pohlavně přenosné choroby – realizuje Oblastní Charita Znojmo

- víceletá gymnázia 6. a 7. ročník / SŠ, SOU 2. a 3. ročník

Domácí násilí - realizuje Oblastní Charita Znojmo

4.2 Rozhovor s manažerkou prevence kriminality

Součástí práce byl osobní nestrukturovaný rozhovor s koordinátorem projektu „Komplexní program primární prevence“ Bc. Gabrielou Moltašovou, manažerkou prevence kriminality města Znojma, MěÚ Znojmo, nám. Armády 8, odbor sociálních věcí a zdravotnictví, která koordinuje aktivity v oblasti prevence kriminality na území města, zabezpečuje úzkou a vzájemnou součinnost Městského úřadu, Policie ČR, Probační a mediační služby ČR, Pedagogicko-psychologické poradny Znojmo, Městské policie Znojmo, Domu dětí a mládeže a neziskových organizací v oblasti prevence kriminality, spolupracuje s odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR a je kontaktní osobou pro krajského manažera prevence kriminality na Krajském úřadě jihomoravského kraje, zpracovává podklady pro jednání, rozvíjí spolupráci s ostatními městy v rámci ČR a podílí se na přípravě a realizaci společných projektů. K jejím dalším úkolům patří koordinace aktivity v oblasti primární prevence na základních a středních školách, zodpovídá za včasné a úplné předložení Programu prevence kriminality pro jednotlivé roky Ministerstvu vnitra ČR, nebo jinému orgánu poskytujícímu účelovou dotaci, zodpovídá za řádné vedení evidence projektů, smluv a vyúčtování dotací, vytváří a průběžně aktualizuje informační systém v oblasti prevence kriminality, zabezpečuje propagaci prevence kriminality, je rovněž tajemníkem Komise pro prevenci kriminality.

Z rozhovoru vyplynulo, že Komplexní program primární prevence je dobře nastartovaný projekt. Od roku 2006 manažerka prevence kriminality Města Znojma začala sjednocovat a koordinovat všechny subjekty zabývající se primární prevencí na školách ve znojmském regionu. Všechny organizace se začaly scházet na pravidelných měsíčních schůzkách lektorů. Vznikl systém objednávek pro školy, a systém kontroly realizace programů. V roce 2008 byla na tento projekt poskytnuta dotace Krajského úřadu Jihomoravského kraje, ze které byly z nejvyšší části hrazeny programy primární protidrogové prevence na školách, lektoři byli vybaveni materiálně-technickými prostředky, vznikl tištěný nabídkový adresář poskytovatelů primární prevence na školách a tištěná podoba „Komplexního programu primární prevence“ včetně objednávek. Byly rovněž vytvořeny webové stránky k projektu s on-line objednávkami programů.

Současným úkolem na poli prevence kriminality v rámci popisovaného programu je:

- udržet a rozvíjet velmi dobrý pracovní vztah mezi jednotlivými realizátory primární prevence na Znojemsku,
- nadále školám a školským zařízením zajistit již hrazené protidrogové preventivní programy, včetně plánovaným zpoplatněných programů Oblastní Charity Znojmo,
- koordinovat primární prevenci ve školách a školských zařízeních v okrese Znojmo,
- poskytovat dětem, mládeži i dospělé veřejnosti komplexní informace z různých oblastí prevence a zamezit tak dublování informací, jež jsou poskytovány různými institucemi,
- sledovat trendy v sociálně patologické oblasti na našem okrese,
- zefektivnit vynakládání finančních prostředků, jež jsou na prevenci v okrese Znojmo vynakládány,
- aktualizovat nabídkový adresář realizátorů primární prevence na školní rok 2009/2010,
- podpořit a motivovat znojemské K-centrum Netopeer a občanské sdružení Podané ruce ke spolupráci, aby nebylo nutné objednávat protidrogové programy v Brně.

Z rozhovoru s manažerkou prevence kriminality při Městském úřadu ve Znojmě jsem došel k závěru, že je velice těžké výše uvedené programy zkoordinovat tak, aby děti v průběhu školní docházky a studia na základní a střední škole postupně prošly všemi preventivními programy a nedocházelo k nadměrnému dublování programů. Na okrese Znojmo je součástí Komplexního programu primární prevence 48 základních škol, 10 středních škol a víceletých gymnázií, a jeden výchovný ústav. Je důležité zajistit, aby koordinovaným komplexním postupem a adekvátními formami bylo na všechny osoby mladistvé okresu Znojmo v průběhu základní školní docházky a středoškolského studia působeno rovnoměrně a ve všech oblastech právního vědomí. Očekávaným výsledkem projektu je schopnost dětí a mládeže bránit se negativním vlivům, posuzovat své jednání a znát jeho důsledky a dopady, a v konečném důsledku snížení protiprávního jednání a kriminality dětí a mladistvých.

Provedeným rozhovorem vyplynulo rovněž zjištění, že nabídka programů primární prevence v rámci škol je doplňována vlastními besedami a přednáškami,

případně přednáškami vyhledaných školou z vlastní iniciativy. V tomto spatřuji určitý nedostatek a riziko celého systému primární prevence ve Znojmě, a to v podobě nedostatečné vzájemné informovanosti o preventivních akcích.

4.3 Rozhovor s preventistou Policie ČR Znojmo

Nestrukturovaný rozhovor byl zaměřen rovněž na naplňování cílů popisovaného preventivního programu a na spolupráci škol s Preventivně informační skupinou Policie ČR, územní odbor vnější služby Znojmo.

Každá škola a školské zařízení ve znojemském regionu má kontakt jednak s vedoucím místně příslušného oddělení a s policistou Policie ČR s územní odpovědností v místě. Ve školách jsou dostupná telefonní čísla, kam se v případě nutnosti obrátit a jak postupovat v případě zjištění kriminálních jevů. Jelikož pracuji na obvodním oddělení Policie ČR ve Znojmě a mám na starosti přijímání oznámení od občanů, tak mohu tato slova rovněž potvrdit. Zaměstnanci škol dostali od policie kontakt na osobu s územní odpovědností a při telefonických žádostech se již v mnoha případech obrazejí přímo na konkrétní policisty.

Na okrese Znojmo dochází k rozvoji i dalších preventivních aktivit. Na jaře 2008 byl uspořádán sedmý ročník výtvarné soutěže „Policie – náš ochránce“ pro děti ze ZŠ s tématy zaměřenými na bezpečnost silničního provozu, ale i nebezpečí drog, ničení majetku sprejery a také tématem policie pomáhá. Ze zhruba 250 výkresů byly vybrány a oceněny nejvíce zajímavé práce. Spolupartnerem této soutěže byla Základní škola Prosiměřice a dále Pojišťovna Generali, Zdravotní pojišťovna Ministerstva vnitra České republiky a BESIP Ministerstva dopravy.

Na školách znojemského okresu bylo v září 2008 pokračováno šestým ročníkem v preventivním projektu Ajaxův zápisník. Zhruba 1350 dětí v 70 třídách obdrželo při besedě s uniformovanými policisty tuto preventivní pomůcku.

Na základních a středních školách bylo ze strany znojemské Policie provedeno 75 besed na téma právní vědomí v rámci Komplexního programu primární prevence.

O preventivní besedy je na školách velký zájem a zástupci škol hodnotí Komplexní program primární prevence velice kladně, což potvrzují objednávky akcí na dlouhou dobu dopředu.

V červnu 2008 se na Územním odboru Policie ČR Znojmo konala preventivně-náborová sportovní soutěž pro studenty středních škol s názvem „Máš na to?“, které se účastnilo sedm středních škol. Během letních prázdnin se policisté rovněž účastnili preventivních akcí na dětských táborech po celém okrese.

4.4 Metodika průzkumu

K dosažení cíle své bakalářské práce a ověření stanovených hypotéz jsem provedl jednoduchý průzkum. Potřebné údaje jsem získal pomocí anonymního dotazníku. Metoda dotazníkového zjišťování údajů je v této práci použita za účelem získání informací o naplňování cílu Komplexního programu primární prevence. Tato metoda je nejrozšířenější metodou ve společenských vědách, a to především pro velký počet údajů při poměrně časové ekonomičnosti.

Dotazník, který je v této práci uveden v příloze číslo 1 má potvrdit či vyvrátit stanové hypotézy, je anonymní a dobrovolný, nikde nejsou uváděna osobní data respondentů. Samotný průzkum byl realizován od ledna 2009 do března 2009. Distribuci dotazníku jsem zajišťoval většinou osobně mezi jednotlivými školami a rovněž při přednášce na Středním odborném učilišti, které jsem se zúčastnil v rámci odborné praxe. Respondentům jsem vysvětlil smysl svého průzkumu a objasnil jednotlivé otázky tak, abych vyloučil případné nejasnosti.

4.5 Struktura dotazníku

Úkolem dotazované osoby, tedy respondenta, bylo opovědět na 3 jednoduché otázky zaškrtnutím jedné z nabídnutých alternativ odpovědí a ve třetí otázce s možností volného vepsání požadované informace na určené místo. Otázky v dotazníku byly formulovány tak, aby vystihly zkoumaný fakt. Dotazník byl anonymní, otázky byly formulovány jednoduše, tak aby i při terénním průzkumu bylo možné provedení efektivního sběru dat. V dotazníku se nenacházejí dvojsmyslné prvky, počet otázek byl

voleno tak, aby respondent nad dotazníkem strávil co nejméně času. Otázky jsou formulované tak, aby si respondent nemusel svou odpověď dlouze rozmyšlet a bylo tak eliminováno možné zkreslení.

V první otázce dotazníku respondenti odpovídají na otázku, zda školní docházku absolvovali ve znojenském regionu. Toto považují za důležité z důvodu, aby nedošlo ke zkreslení dat. Jak bylo již uvedeno, zkoumaný preventivní program je specifický pro znojenský region, v ostatních regionech takto nefunguje. Dotazníky, na které respondenti odpoví v první otázce záporně, budou z průzkumu vyřazeny a nebudou předmětem dalšího zkoumání.

Ve druhé otázce je zkoumáno, zda se respondenti zúčastnili v průběhu docházky na základní či střední škole besedy či přednášky na téma prevence kriminality. Zde je ověřována první hypotéza mé práce.

Ve třetí otázce dotazníku jsou obsaženy nabízené přednášky v rámci Komplexního programu primární prevence a je zde zkoumáno, zda se respondent některé z těchto přednášek zúčastnil, a v případě, že ano, tak kolikrát. K vysvětlení ještě dodávám, že součástí nabízených přednášek je i přednáška na téma šikany, i když v nabídce programů pro roky 2008/2009 nefiguruje. Tato přednáška však byla součástí programu v předešlých letech, proto jsem ji v rámci objektivnosti do šetření zahrnul. Ve třetí otázce zkoumám druhou hypotézu mé práce.

4.6 Popis zkoumaného vzorku

Dotazník je záměrně určen pouze pro studenty druhého ročníku středních škol a středních odborných učilišť v regionu Znojmo, a to z důvodu, že Komplexní program primární prevence je realizován třetím rokem a jeho stěžejní zaměření je na vyšší stupně základních škol a první ročníky středních škol. Dotazník je anonymní, proto nebylo provedeno členění na hochy a dívky a pro zkoumaný účel to není podstatné.

V rámci šetření jsem navštívil všechny střední školy v regionu Znojmo.

Počty dotázaných žáků na jednotlivých školách byly následující:

Gymnázium Dr. Polesného	25 žáků
Gymnázium a Střední odborná škola Pedagogická	30 žáků
Obchodní akademie a státní jazyková škola	26 žáků
Střední zdravotnická škola	21 žáků
Soukromá střední škola Poddyjí	12 žáků
Soukromá střední škola Garance	21 žáků
Střední odborná škola technická a SOU Znojmo	25 žáků
Soukromá střední škola a střední odborné učiliště	32 žáků
Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMSD	29 žáků
Celkem odpovídalo na dotazník	221 žáků

4.7 Analýza a vyhodnocení jednotlivých odpovědí

Otázka č. 1

Do základní i střední školy jste chodil(a) pouze na okrese Znojmo?

Jak již bylo uvedeno výše, byly z průzkumu z důvodu objektivnosti vyřazeny respondenti, kteří navštěvovali základní, či střední školu v jiném, než zkoumaném regionu. Tyto dotazníky, kde byla odpověď na první otázku záporná, byly z šetření vyřazeny. Z 221 vrácených dotazníků odpovědělo kladně na otázku 206 žáků, tedy 93,2%. Tento údaj je ovšem nepodstatný, není předmětem zkoumaných hypotéz.

Celkový počet respondentů pro průzkum byl tedy 206.

Otázka č. 2

Zúčastnil(a) jste se v průběhu docházky na základní či střední škole besedy nebo přednášky na téma prevence kriminality (právní vědomí, šikana, protidrogové, dopravní, prevence kouření, domácí násilí apod.)?

Na tuto otázku odpovědělo kladně 206 respondentů, tedy 100%.

Otázka č. 3

Jestliže ano, označte, které z následujících přednášek jste absolvoval(a) a označte kolikrát?

Na výběr byly následující programy primární prevence, kdy u každého programu bylo možno zvolit, zda se jej zúčastnil jednou, dvakrát, třikrát, či vícekrát:

Prevence drogových závislostí

Právní vědomí

Preventivní program Městské policie

Obchodování s lidmi

Pohlavně přenosné choroby

Domácí násilí

Šikana

Peer program

Jinou - zde respondent mohl vepsat, o kterou přednášku se jednalo, případně kolikrát ji absolvoval. Tuto možnost využili pouze 3 respondenti, kteří navštívili přednášku o počítačové závislosti.

Data získaná z provedeného dotazníkového šetření jsou přehledně sumarizována v následující tabulce:

Program	Jednou	Dvakrát	Třikrát	Vícekrát	3x a vícekrát
Prevence drogových závislostí	58	60	26	31	57
Právní vědomí	36	6	12	2	14
Preventivní program Městské policie	55	27	15	0	15
Obchodování s lidmi	81	2	15	3	18
Pohlavně přenosné choroby	24	41	22	0	22
Domácí násilí	69	3	9	0	9
Šikana	71	33	2	3	5
Peer program	9	42	6	0	6
Počítačová závislost	3	0	0	0	0

Jelikož jsou stejné preventivní programy mnohdy určeny jak pro vyšší stupně základních škol, tak pro první stupně středních škol, není zde samozřejmě v tomto

ohledu možná jakákoliv koordinace. Z tohoto důvodu jsou v posledním sloupci sečteny data těch respondentů, kteří navštívili jeden druh přednášky třikrát a vícekrát. Jestliže tedy žák navštíví jeden typ přednášky dvakrát, nepovažuji to v tomto šetření za nevyvážené a nadměrné dublování.

Následující graf znázorňuje, u jakých preventivních programů dochází k nadměrnému dublování:

Jak vyplývá z výsledku dotazníkového šetření uvedeného v tabulce a grafu **není** projekt „Komplexní program primární prevence – preventivní programy pro školy znojemského regionu“ koordinován tak, že nedochází k nadměrnému dublování a nevyváženosti jednotlivých programů. Například program Prevence drogových závislostí absolvovalo 57 z celkových dotázaných 206 respondentů třikrát, případně vícekrát. Z uvedeného průzkumu rovněž vyplývá skutečnost, že některý z programů neabsolvuje respondent vůbec. Jak bylo zjištěno, dochází tedy ke značné nevyrovnanosti v absolvovaných programech, což je dáno převážně nezájmem jednotlivých škol. Jak bylo výše uvedeno, jde zde o nepovinný program a **četnost**

přednášek závisí na zájmu kompetentních osob z jednotlivých škol. Na tomto místě je rovněž důležité uvést, že z hlediska primárního zájmu v oblasti prevence je mnohem lepší, když žák navštíví jeden program třeba desetkrát, než vůbec.

Závěr, ověření hypotéz

Kriminalita mládeže je závažný a současně běžný jev. Je dobré pro celou společnost, že je této problematické otázce věnována větší pozornost, než tomu bylo dříve. Očekávat úplné odstranění výskytu kriminality ze škol by bylo naivní, ale její snížení pomocí preventivních programů je možné.

Ve své práci jsem se snažil zkoumat naplnění základních cílů Komplexního programu primární prevence, což je dlouhodobý systematický projekt Města Znojma určený žákům a studentům základních škol, středních škol a středních odborných učilišť znojemského obvodu. Tímto cílem je, aby každé dítě v průběhu školní docházky prošlo plynule různými preventivními programy. Dalším cílem je koordinovat primární prevenci ve školách a školských zařízeních tak, aby nedocházelo k dublování programů, aby dítě jeden typ programu neabsolvovalo dvakrát, či vícekrát.

V této souvislosti jsem v úvodu vyslovil dvě základní **hypotézy** práce:

Hypotéza č. 1

Předpokládám, že každé dítě v regionu Znojmo v průběhu základní a středoškolské docházky projde alespoň jedním preventivním programem v rámci projektu „Komplexní program primární prevence – preventivní programy pro školy znojemského regionu“.

Hypotéza č. 2

Předpokládám, že projekt „Komplexní program primární prevence – preventivní programy pro školy znojemského regionu“ je koordinován tak, že nedochází k nadměrnému dublování jednotlivých programů a dítě v průběhu školní docházky neprochází vícekrát jedním typem preventivní přednášky.

Na základě výsledků šetření v aplikační části bylo provedeno ověření těchto stanovených hypotéz.

Hypotéza č. 1 - Provedeným dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že každé dítě v regionu Znojmo v průběhu základní a středoškolské docházky projde alespoň jedním preventivním programem v rámci projektu „Komplexní program primární prevence – preventivní programy pro školy znojemského regionu“.

Hypotéza č. 1 se potvrdila.

Hypotéza č. 2 - Jak vyplývá z výsledku dotazníkového šetření i z provedených nestrukturovaných rozhovorů není projekt „Komplexní program primární prevence – preventivní programy pro školy znojemského regionu“ koordinován tak, že nedochází k nadměrnému dublování a nevyváženosti jednotlivých programů. Dítě v průběhu školní docházky prochází vícekrát stejným typem preventivní přednášky a jiný typ neabsolvuje vůbec.

Hypotéza č. 2 byla vyvrácena.

Z provedeného šetření jsem došel k závěru, že je velice těžké preventivní programy zkoordinovat tak, aby děti v průběhu školní docházky a studia na základní a střední škole postupně prošly všemi preventivními programy a nedocházelo k nadměrnému dublování programů. Je to dáno nejenom dostupností a nabídkou programů, která je dle mého názoru v regionu Znojmo na vysoké úrovni, ale převážně zájmem kompetentních osob z jednotlivých škol.

V závěru své práce bych chtěl připomenout, že účinnost preventivních opatření, které mají působit na naši mládež, jsou přímo závislá na postavení hodnot ve společnosti, a jak se k těmto hodnotám stavíme my všichni. Společensky tolerovaná nevyšímavost ke kriminálním jevům ovlivňují morálku jedince, jeho právní vědomí a následné právní či protiprávní jednání. Kvalitní prevence kriminality stojí sice naši společnost obrovské peníze a skrývá spoustu práce, ale je efektivnější a hospodárnější než podpora represe a systémů trestní justice. Je to investice, která se nám všem určitě v budoucnu vrátí.

Resumé

Ve své bakalářské práci se zabývám prevencí kriminality na základních a středních školách v regionu Znojmo. Tato je rozdělena na část teoretickou a praktickou.

V teoretické části popisuji ve třech kapitolách kriminalitu páchanou dětmi a mladistvými na školách, upřesňuji význam jednotlivých pojmů, nastiňuji strategii prevence kriminality v České republice a prevenci kriminality v regionu Znojmo. V závěru teoretické části se snažím vyložit priority, úkoly a způsob realizace Komplexního programu primární prevence, což je dlouhodobý systematický projekt města Znojma určený žákům a studentům základních a středních škol a středních odborných učilišť znojemského regionu. Zakládá se na realizaci odborných preventivních programů na školách a školských zařízeních, koordinaci činnosti státních i nestátních institucí zabývajících se primární prevencí a systematickým rozvržením programů tak, aby preventivním působením prošli žáci postupně plynule po celou dobu školní docházky.

Cílem praktické části práce je zmapování situace v regionu Znojmo na poli nabídky preventivních programů pro základní a střední školy v rámci popisovaného preventivního programu města Znojma, včetně výčtu organizací a institucí, které se touto problematikou zabývají. Jako prostředek k dosažení tohoto cíle byl proveden nestrukturovaný rozhovor s manažerkou prevence kriminality Města Znojma a preventistou provádějícím přednášky za Policii ČR, Územní odbor Znojmo. Stěžejní část praktické části je věnována sociologickému průzkumu pomocí anonymního dotazníku za účelem získání informací o naplňování dílčích cílů Komplexního programu primární prevence. Na základě výsledků praktické části následuje analýza zjištěných informací a ověření nosných hypotéz bakalářské práce.

Anotace

Tato práce se zabývá prevencí kriminality na základních a středních školách v regionu Znojmo. Jejím cílem je zmapovat situaci na poli nabídky preventivních programů pro školy v rámci programu prevence kriminality, který je již třetím rokem realizován ve znojmském regionu. Tento projekt se nazývá „Komplexní program primární prevence – preventivní programy pro školy znojmského regionu“. Každé dítě díky němu projde v průběhu školní docházky odbornými preventivními programy.

Za účelem získání informací o naplňování cílů popisovaného preventivního programu a ověření nosných hypotéz práce, byl proveden pomocí anonymního dotazníku sociologický průzkum na středních školách ve Znojmě.

Klíčová slova

kriminalita, prevence kriminality, primární prevence, mládež, škola

Annotation

This work deals with the prevention of juvenile delinquency in primary and secondary schools in the region of Znojmo. Its aim is charting of a situation in the field of the offer of preventive programmes for schools within the programme of the prevention of criminality, which is already realized in the third year in the region of Znojmo. This project is called as „The complex programme of primary prevention-preventive programmes for schools in the region of Znojmo.“ Every child thanks to this programme will pass during school attendance through specialized preventive programmes.

In order to get information about performing aims of the described preventive programme and the verification of general hypotheses of this work thus the sociological investigation was realized by means of the anonymous questionnaire in the secondary schools of Znojmo.

Keywords

criminality, prevention of juvenile delinquency, primary prevention, teen-agers, school

Seznam použité literatury

Legislativa

1. *Koncepce prevence kriminality města Znojma na léta 2009 až 2011*, 2008, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Město Znojmo
2. *Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních*, 2007, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
3. *Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005 – 2008*, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
4. *Usnesení vlády České republiky ze dne 15. října 2007 č. 1150 ke Strategii prevence kriminality na léta 2008 až 2011*
5. *Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky*
6. *Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon*
7. *Zákon č. 141/1961 Sb., Trestní řád*
8. *Zákon č. 218/2003 Sb., O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*
9. *Zákon č. 273 /2008 Sb., Zákon o Policii České republiky*

Knihy, literatura

10. KRAUS, B. HRONCOVÁ, J. a kol. *Sociální patologie*, 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, ISBN 978-80-7041-896-3
11. ŘEHOŘ, A. *Metodické pokyny pro vypracování bakalářské a diplomové práce*, Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2006
12. VEČERKA, K. *Prevence kriminality v teorii a praxi*, Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR, 1997
13. ZAPLETAL, J. a kol. *Vybraná kriminologická témata*, 1. vyd. Policejní akademie České republiky, katedra kriminologie, 2001, ISBN 80-7251-065-7
14. ZAPLETAL, J. *Kriminologie Díl II. Zvláštní část*, 1. vyd. Policejní akademie České republiky, katedra kriminologie, 1994

15. ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*, Dobrá Voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002, ISBN: 80-86473-08-2
16. ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J. ČERNÍKOVÁ, V., *Kriminalita mládeže*, 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2001, ISBN 80-7251-070-3

Internetové zdroje:

17. http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/7226/_s.155/10202?docid=112026
18. http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/zdr_02.html
19. <http://web.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy/1.1.htm>
20. <http://www.msmt.cz/vzdelavani/spoluprace-predskolnich-a-skolskych-zarizeni-s-policii-cr>
21. <http://www.mvcr.cz/clanek/republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality.aspx>

Seznam příloh

- Příloha č. 1:** Dotazník pro studenty
- Příloha č. 2:** Objednávka komplexního programu primární prevence pro základní školy na školní rok 2008 – 2009
- Příloha č. 3:** Objednávka komplexního programu primární prevence pro víceletá gymnázia, střední školy a učiliště na školní rok 2008 – 2009

Příloha č. 1

Dotazník pro studenty

Tento jednoduchý a krátký dotazník je součástí bakalářské práce na téma: „Prevence kriminality na středních školách“. Jejím dílčím cílem je objektivně zhodnotit situaci týkající se aplikace tzv. „Komplexního programu primární prevence“ ve znojemském regionu. Každé dítě by díky němu mělo projít v průběhu školní docházky různými preventivními programy, jako například protidrogovými, dopravními, ale také besedami na téma prevence kouření, obchodování s lidmi či domácí násilí. Vaše třída byla vybrána pro toto dotazníkové šetření namátkou. Dotazník je zcela anonymní - nebude obsahovat vaše jméno, ani žádné jiné informace, které by vás mohly individuálně identifikovat.

Má-li být toto šetření úspěšné, je důležité, abyste odpovídali upřímně. Vaše odpovědi jsou považovány za důvěrné. Účast je dobrovolná. Nejde o žádný test. Neexistují zde správné ani špatné odpovědi. U otázek jsou předznačené odpovědi.

Na otázky odpovídejte tak, že zakřížkujete Vámi vybranou odpověď.

1. Do základní i střední školy jste chodil(a) pouze na okrese Znojmo?

- a) ano b) ne, i v jiném okrese

2. Zúčastnil(a) jste se v průběhu docházky na základní či střední škole besedy nebo přednášky na téma prevence kriminality (právní vědomí, šikana, protidrogové, dopravní, prevence kouření, domácí násilí apod.)?

- a) ano b) ne

3. Jestliže ano, označte, které z následujících přednášek jste absolvoval(a) a kolikrát?

☐ Prevence drogových závislostí	☐ jednou ☐ dvakrát ☐ třikrát ☐ vícekrát
☐ Právní vědomí	☐ jednou ☐ dvakrát ☐ třikrát ☐ vícekrát
☐ Preventivní program Městské policie	☐ jednou ☐ dvakrát ☐ třikrát ☐ vícekrát
☐ Obchodování s lidmi	☐ jednou ☐ dvakrát ☐ třikrát ☐ vícekrát
☐ Pohlavně přenosné choroby	☐ jednou ☐ dvakrát ☐ třikrát ☐ vícekrát
☐ Domácí násilí	☐ jednou ☐ dvakrát ☐ třikrát ☐ vícekrát
☐ Šikana	☐ jednou ☐ dvakrát ☐ třikrát ☐ vícekrát
☐ Peer program	☐ jednou ☐ dvakrát ☐ třikrát ☐ vícekrát
☐ Jinou (vepište, o jakou přednášku se jednalo, případně kolikrát jste ji absolvoval)	

.....

Děkuji za Vaši účast

Příloha č. 2

Objednávka
KOMPLEXNÍHO PROGRAMU PRIMÁRNÍ PREVENCE pro ZÁKLADNÍ ŠKOLY
na školní rok 2008 – 2009

Škola:

Kontaktní osoba:

E-mailové spojení:

Telefon:

		počet tříd v ročníku	počet dětí	vhodná doba realizace	nehodná doba realizace
1. stupeň – 2. ročník	<u>Ajaxův zápisník</u> realizuje PČR				
1. stupeň - 2. ročník	<u>NP přichází do škol</u> real.NP Podyjí			leden- březen	
1. stupeň – 4. ročník	<u>Znojem bezp. a hravě-den v DDM</u> real.DDM+MP Znojmo				
2. stupeň – 6. ročník	<u>Právní vědomí I.</u> real. kurátoři ml. MěÚ Znojmo				
2. stupeň – 8. ročník	<u>Právní vědomí II.</u> real. PIS PČR Zn				
2. stupeň – 8. ročník	<u>Prev. drogových závislostí</u> realizuje KC Netopeer				
2. stupeň	<u>Pohl. přenosné choroby</u> realizuje SZÚ Zn. 300,-				
2. stupeň	<u>Prevence kouření</u> realizuje SZÚ Zn. 150,-				
2. stupeň	<u>Obchodování s lidmi</u> real. Charita Zn.				
2. stupeň	<u>Pohl. přenosné choroby</u> real. Charita Zn.				
bez věkového omezení	<u>Školy přichází do NP Podvjí</u> real.NP Podyjí				
Jiné požadavky					

Příloha č. 3

Objednávka
KOMPLEXNÍHO PROGRAMU PRIMÁRNÍ PREVENCE
pro VÍCELETÁ GYMNÁZIA, STŘEDNÍ ŠKOLY A UČILIŠTĚ
na školní rok 2008 – 2009

Škola:

Kontaktní osoba:

E-mailové spojení:

Telefon:

	počet tříd v ročníku	počet dětí	vhodná doba realizace	nehodná doba realizace
<u>Právní vědomí I.</u> <i>real. kurátoři ml. MěÚ Znojmo 1.roč. (6.tř.)</i>				
<u>Právní vědomí II.</u> <i>real. PIS PČR Zn</i>				
<u>Prev. drogových závislostí</u> <i>realizuje KC Netopeer</i>				
<u>Hrou proti AIDS</u> <i>realizuje SZÚ Zn.</i>				
<u>Pohl. přenosné choroby</u> <i>realizuje SZÚ Zn. 300,-</i>				
<u>Prevence kouření</u> <i>realizuje SZÚ Zn. 150,-</i>				
<u>Obchodování s lidmi</u> <i>real.Charita Zn.</i>				
<u>Pohl. přenosné choroby</u> <i>real.Charita Zn.</i>				
<u>Školy přichází do NP Podvív</u> <i>real.NP Podvív</i>				